

Ändrade ersättningsregler för användning av musik (Ju2024/02104)

Inledning

Svensk Scenkonst har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria från Justitiedepartementet och får härmed anföra följande.

Svensk Scenkonst är bransch- och arbetsgivarorganisation för hela den professionella scenkonsten. Organisationen företräder cirka 250 verksamheter inom musik, dans, teater, opera och samtida cirkus. Bland medlemmarna finns landets scenkonst-institutioner samt privata scenkonstföretag och aktörer inom den fria professionella scenkonsten. Svensk Scenkonst verkar för att det ska finnas optimala förutsättningar att producera och sprida scenkonst av högsta kvalitet i hela Sverige.

Svensk Scenkonst tecknar upphovsrättsliga avtal på en rad områden. På musikområdet finns regler om anställda utövande musikers medverkan vid inspelningar avsedda för offentliga framföranden och/eller tillgängliggöranden för allmänheten.

Allmänna synpunkter

Svensk Scenkonst bedömer att regeringens förslag till förordningsändring med upphävande av den s.k. ömsesidighetsprincipen riskerar att få omfattande negativa konsekvenser för det svenska kulturlivet i allmänhet, och för svensk musikbransch i synnerhet.

Kort sammanfattat innebär förslaget att användare i Sverige måste börja betala till rättighetsinnehavare i USA trots att användare i USA inte behöver betala till de svenska rättighetsinnehavarna. Av det totala svenska musikutbudet uppskattas andelen musik från USA idag uppgå till ca 30 %. Förslaget bedöms därmed även leda

till minskade intäkter för svenska utövande konstnärer och producenter eftersom konsekvensen blir att en mindre del av den totala intäktssumman kommer att tilldelas dem.

För att kompensera för inkomstbortfallet kan det förväntas krav på att det initieras förhandlingar om kraftigt höjda ersättningsnivåer (tariffer) av upphovsrättsorganisationerna. Samtidigt är det långt ifrån säkert att den ensidiga ekonomiska överföringen kommer att kunna fullt ut kompenseras på detta sätt. Det visar de erfarenheter som hittills gjorts i de EU-länder som genomfört samma förändring som nu föreslås införas i Sverige (se 4.3 i promemorian).

Förändringen sker dessutom vid en tidpunkt när EU står inför stora utmaningar vad gäller den internationella konkurrensen.

Allmänt om förslagets konsekvenser för scenkonsten

De senaste åren har stora delar av kultursektorn drabbats av urholkning och besparingar i de offentliga anslagen. Det gäller inte minst den svenska musikbranschen vars infrastruktur har kraftigt försvagats. Det har bland annat fått till följd att många musikhus har tvingats att stänga igen. Den föreslagna förordningsändringen innebär att situationen för svenska kulturverksamheter och musikutövare blir än mer utsatt.

Svensk Scenkonst delar departementets bedömning att utövande musiker kan förväntas påverkas ekonomiskt i högre grad än producenter, med tanke på den högre andelen intäkter från den aktuella ersättningen i deras respektive totala intäktsportfölj. Intäktsbortfallet kan samtidigt antas skapa ett högre tryck på kulturverksamheter i egenskap arbetsgivare eller uppdragsgivare.

Förslaget innebär också att de svenska kulturverksamheter som, i egenskap av användare vill behålla sitt nuvarande musikutbud, kommer att drabbas av betydande inkomstbortfall. Det är de svenska användarna och rättighetsinnehavarna som blir förlorarna. Internationella bolag däremot (majorbolag etc.) kan med en diversifierad portfölj likaväl ha ekonomisk vinning av förändringen.

Följdefeffter av konsekvensen för radioföretag

Svensk Scenkonst instämmer i departementets bedömning att radioföretag och andra stora musikanvändare kan antas påverkas mest. Utifrån den dialog som Svensk Scenkonst haft med Sveriges Radio (SR) så kan konsekvenserna inte beskrivas som annat än alarmerande. Nuvarande ersättningsmodell parad med utebliven ekonomisk kompensation skulle enligt SR med nödvändighet innebära ett kraftigt minskat musikutbud. Detta skulle i sin tur leda till färre lyssnare, vilket skulle innebära sämre förutsättningar att klara grundläggande demokratiska åtaganden, såsom beredskapsuppdrag och mångfald i kulturutbudet.

För scenkonstens vidkommande prognosticerar SR betydande negativa effekter för den klassiska konstmusiken. SR är största beställare av nyskriven klassisk musik. Kanalen P2 riskerar att inte kunna fortsätta som självständig musik- och kulturkanal vilket drabbar såväl kulturinstitutioner som kompositörer, utövande konstnärer mm. De hårda ekonomiska prioriteringarna kommer att påverka i vilken utsträckning SR kan samarbeta med andra kulturinstitutioner. Detta kommer i sin tur att försämra scenkonstens möjligheter att nå ut till sin publik.

Den rättsliga bakgrunden (avsnitt 4.1)

Svensk Scenkonst ser ingen anledning att ifrågasätta den EU-rättsliga följden av det s.k. RAAP-målet eller det sätt på vilket departementet föreslår att svensk rätt bör harmoniseras. Genom att reciprocitetsprincipen tas bort kan det samtidigt argumenteras att grundläggande internationella avtalsprinciper sätts ur spel.

Svensk Scenkonst understryker behovet av att lagstiftningsarbetet inom EU påskyndas och att regeringen med alla medel verkar för en snabb lösning.

Synpunkter på promemorians förslag och innehåll

5. Ändrade ersättningsregler för användning av musik

Den föreslagna förordningsändringen riskerar att få omfattande negativa konsekvenser för svensk kultur med betydande inkomstbortfall för sektorn som helhet.

6. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Svensk Scenkonst avstyrker förslaget om att förordningen ska träda i kraft den 1 mars 2025. Det är en orimligt kort omställningstid för alla som berörs. De flesta verksamheter

har redan beslutat om sin budget för 2025. Såvitt Svensk Scenkonst känner till kännetecknas nuvarande rättighetsavtal av långa löptider och uppsägningstider på åtminstone 6 månader.

För det fall att en lösning på EU-nivå uteblir anser Svensk Scenkonst att den föreslagna förordningsändringen ska träda i kraft tidigast den 1 januari 2026.

I övrigt har Svensk Scenkonst inga synpunkter på övergångsreglerna.

7. Ekonomiska och andra konsekvenser

Svensk Scenkonst delar inte bedömningen i promemorian att förslaget inte leder till ökade kostnader för det allmänna eller medför några andra konsekvenser. Det är ofrånkomligt att minskade medel till svenskt kulturliv innebär mindre produktion av svenskt kulturliv. Vid en helhetsbedömning anser Svensk Scenkonst att den föreslagna förändringen riskerar att medföra negativa konsekvenser som inte kan beskrivas i enbart ekonomiska termer.

Vissa scenkonstverksamheter drivs inom ramen för regionala/kommunala förvaltningar och alla institutioner är beroende av offentliga medel. Svensk Scenkonst delar inte bedömningen att de ökade kostnaderna för myndigheter, kommuner och regioner är begränsade och inte föranleder några budgetära konsekvenser.

Svensk Scenkonsts kontaktperson i detta ärende är Martin Hjorth, förbundsjurist.
martin.hjorth@svenskscenkonst.se, 070-420 27 72

SVENSK SCENKONST

Birgitta Svendén
Ordförande

Mikael Brännvall
VD